

Prijswontwikkelingen in de rundvleesketen

J.J. de Vlieger
J. Bolhuis

Projectcode 69001

Maart 2002

Rapport 5.02.01

LEI, Den Haag

Het LEI beweegt zich op een breed terrein van onderzoek dat in diverse domeinen kan worden opgedeeld. Dit rapport valt binnen het domein:

- Wettelijke en dienstverlenende taken
- Bedrijfsontwikkeling en concurrentiepositie
- Natuurlijke hulpbronnen en milieu
- Ruimte en Economie
- Ketens
- Beleid
- Gamma, instituties, mens en beleving
- Modellen en Data

Prijswontwikkelingen in de rundvleesketen

Vlieger, J.J. de en J. Bolhuis

Den Haag, LEI, 2002

Rapport 5.02.01; ISBN 90-5242-716-x; Prijs €10,17 (inclusief 6% BTW)

31 p., fig., tab.

De prijzen in de Nederlandse rundvleesketen zijn in 2001 beïnvloed door een groot aantal factoren, waaronder BSE en MKZ. In dit rapport wordt onderzocht wat de achtergrond is van de toegenomen verschillen tussen hoogblijvende consumentenprijzen en sterk gedaalde prijzen voor de boer. Daarbij wordt een vergelijking gemaakt met de situatie in Duitsland en Frankrijk. Een belangrijke oorzaak van de toegenomen marge is gelegen in de gestegen kosten en verminderde opbrengsten (van bijproducten) in de slachtfase. De overeenkomsten in prijswontwikkeling in de verschillende landen laat zien, dat er sprake is van een Europese markt voor rundvlees.

Bestellingen:

Telefoon: 070-3358330

Telefax: 070-3615624

E-mail: publicatie@lei.wag-ur.nl

Informatie:

Telefoon: 070-3358330

Telefax: 070-3615624

E-mail: informatie@lei.wag-ur.nl

© LEI, 2002

Vermenigvuldiging of overname van gegevens:

- toegestaan mits met duidelijke bronvermelding
- niet toegestaan

Op al onze onderzoeksopdrachten zijn de Algemene Voorwaarden van de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO-NL) van toepassing. Deze zijn gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel Midden-Gelderland te Arnhem.

Inhoud

	Blz.
Woord vooraf	7
Samenvatting	9
1. Inleiding	11
2. Prijsontwikkelingen	13
2.1 Kosten BSE-controle	13
2.2 In- en uitvoer	13
2.3 Consumentenprijzen	13
2.4 Groothandelsprijzen	16
2.5 Slachtrunderprijzen	17
3. Conclusies	19
Bijlagen	
1. Een overzicht van de kosten voor BSE-tests in een aantal EU-landen	21
2. De Nederlandse invoer van rundvlees in de jaren 1998, 1999, 2000 en de eerste twee kwartalen van 2001	22
3. De Nederlandse uitvoer van rundvlees in de jaren 1998, 1999, 2000 en de eerste twee kwartalen van 2001	24
4. De voorzieningsbalansen van rund- en kalfsvlees voor Nederland, Duitsland en Frankrijk in 1998, 1999 en 2000	25
5. De consumentenprijzen van verschillende vleessoorten in Nederland en Duitsland in 2000 en 2001	26
6. De consumentenprijsindex in Nederland voor rundvlees, varkensvlees en pluimveevlees in 2000 en 2001	28
7. De Nederlandse groothandelsprijzen voor vlees van stieren en koeien in 2000 en 2001	29
8. De prijzen van rundvee in een aantal EU-landen in 2000 en 2001	31

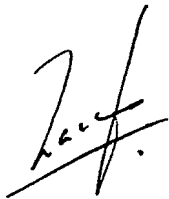
Woord vooraf

Het Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij wilde inzicht in de uiteenlopende prijsontwikkelingen op boerderij-, groothandels- en detailhandelsniveau voor rundvlees ten behoeve van een toezegging aan de Tweede Kamer in het kader van de daar over deze ontwikkelingen gevoerde discussie.

Het ministerie heeft het LEI gevraagd een beeld te schetsen van de prijsontwikkelingen in de jaren 2000 en 2001 op de verschillende niveaus en inzicht te geven in de factoren die daarvoor verantwoordelijk waren. Met name zou daarbij moeten worden gekeken naar de invloed van de kosten van BSE-maatregelen en de handelsstromen. Tevens zouden de ontwikkelingen in Nederland vergeleken moeten worden met die in een aantal relevante andere lidstaten.

Het onderzoek had het karakter van een quick scan en is uitgevoerd met behulp van desk research. Daarbij is ook gebruikgemaakt van de informatie van deskundigen. We danken hen voor hun medewerking.

De directeur,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'L.C. Zachariasse', written over a horizontal line.

Prof.dr.ir. L.C. Zachariasse

Samenvatting

Het ministerie van LNV heeft het LEI gevraagd een quick scan uit te voeren naar de prijsvorming in de rundvleesketen. Daarbij moet aandacht worden besteed aan de volgende aspecten:

- de reden waarom de consumentenprijzen voor rundvlees in Nederland nog zo hoog zijn, terwijl de veehouders veel lagere prijzen ontvangen (hoe is dat elders in de EU, bijvoorbeeld in Duitsland en Frankrijk), indien mogelijk moet ook de prijsontwikkeling bij andere vleessoorten in de analyse worden betrokken;
- wat is de positie van de slachterijen in dit geheel;
- wat is de invloed van de kosten vanwege BSE op de opbrengstprijzen voor veehouders en andere schakels in de keten en hoe ligt dat in andere landen.

De prijzen in de rundvleesketen zijn in 2001 door een groot aantal factoren beïnvloed, zoals een vermindering van de vraag, stijgende kosten vanwege BSE-maatregelen, dalende opbrengsten van slachtbijproducten, extra leegstand in slachterijen en verstoring van de gebruikelijk prijsvorming op veemarkten en van handelstromen door de MKZ-crisis, het instellen van opkoopregelingen en het eigen prijsbeleid van bedrijven, met name op groothandels- en detailhandelsniveau.

De Nederlandse invoer van rundvlees is in 2001 toegenomen, met name de invoer uit Duitsland en Brazilië. De uitvoer daarentegen is sterk gedaald onder andere ten gevolge van de MKZ-crisis (ruiming van dieren, exportverbod gedurende een bepaalde periode).

De prijzen op consumentenniveau van rundvlees zijn na de stijging in 2000, in 2001 verder gestegen, zij het minder dan die van andere vleessoorten. Hetzelfde beeld zien we ook in Duitsland en Frankrijk. Deze prijsstijging voor rundvlees deed zich voor bij een afname van de vraag.

Op groothandelsniveau is echter sprake van een prijsdaling. Opvallend is daarbij dat in Nederland vooral het vlees van slachtkoeien lager noteerde, terwijl de prijs van stierenvlees op groothandelsniveau vrijwel gelijk bleef. Dit is kennelijk een ander marktsegment, waarbij ook het geringe aantal geproduceerde stieren een rol speelt.

De prijzen af-boerderij zijn zowel in Nederland, als in Duitsland en Frankrijk gedaald. Deze daling was groter dan die op groothandelsniveau. Een belangrijke reden is de geringere vraag naar rundvlees en de hogere kosten voor de BSE-maatregelen in de slachterij. Deze kosten, die in de verschillende landen nogal uiteenlopen, zijn behalve in Frankrijk doorberekend aan de veehouders, een marktpartij met relatief weinig macht. In Frankrijk is hiervoor een heffing op de consumentenprijs in het leven geroepen.

Belangrijke redenen voor het vergroten van de marge tussen de prijs af-boerderij en die op consumentenniveau zijn de gestegen kosten en de verminderde opbrengsten van slachtbijproducten in de slachtfase. Met name gaat het dan om de kosten voor het testen van dieren op BSE, en de kosten van het verwijderen van SRM-materiaal. De gevolgen van deze hogere kosten en lagere opbrengsten zijn vooral op de veehouders afgewenteld. De

overeenkomsten in prijsontwikkeling in de verschillende landen laat zien dat er sprake is van een Europese markt voor rundvlees.

1. Inleiding

Het ministerie van LNV heeft het LEI gevraagd op korte termijn een quick scan uit te voeren naar de prijsvorming in de rundvleesketen. Daarbij moet aandacht worden besteed aan de volgende aspecten:

- de reden waarom de consumentenprijzen voor rundvlees in Nederland niet gedaald zijn, terwijl de veehouders veel lagere prijzen ontvangen (hoe is dat elders in de EU, bijvoorbeeld in Duitsland en Frankrijk). Indien mogelijk zal ook de prijsontwikkeling bij andere vleessoorten in de analyse worden betrokken;
- wat is de positie van de slachterijen in dit geheel (mede in verband met de handelsstromen en veranderingen daarin vanwege de gedaalde vraag naar rundvlees);
- wat is de invloed van de kosten vanwege BSE (test en slachtafval) op de opbrengstprijzen voor veehouders en andere schakels in de keten en ligt dat in andere landen anders (onder andere vanwege overheidsbeleid).

In deze notitie kan niet meer dan in grote lijnen op de genoemde aspecten worden ingegaan. Enerzijds hangt dit samen met de voor deze studie beschikbare tijd. Anderzijds hebben we te maken met een grote hoeveelheid van invloed zijnde factoren. Van lang niet alle factoren is bekend welke invloed ze hebben op de kosten, de prijzen, aanbod of vraag.

Op de prijzen in de rundvleesketen in 2001 zijn nogal wat factoren van invloed geweest. De vermoedelijk belangrijkste factoren zijn hieronder het eerst genoemd:

- een daling van de vraag naar rundvlees en vervanging van rundvlees door pluimvee en varkensvlees. Deze daling was in Nederland beperkt en het rundvleesverbruik is in 2001 zelfs ruim 1% hoger geweest dan in 2000. In een aantal ons omringende landen, zoals Duitsland en Frankrijk is de daling van de rundvleesconsumptie veel groter geweest en heeft ook langer geduurd. Er zijn inmiddels tekenen, dat ook daar de consumptie zich herstelt naar het oude niveau, maar afgaande op de ervaringen tijdens een eerdere BSE-crisis, wordt een volledig herstel pas in 2002 verwacht. Hoewel denkbaar, zijn er tot nu toe geen aanwijzingen, dat de preferenties van de consumenten voor de verschillende vleessoorten blijvend veranderd zijn;
- een flinke stijging van de kosten voor BSE-controle en de verwijdering van specifiek risico materiaal (SRM). Met de regelgeving in het kader van de BSE-maatregelen hangen ook hogere kosten samen vanwege de met de verwijdering van SRM-materiaal noodzakelijke aanpassingen in de arbeidsorganisatie in slachterijen;
- het dalen van de opbrengsten van slachtbijproducten, omdat een flink aantal daarvan nu behoren tot het SRM-materiaal en de vraag naar deze producten is gedaald. In de toekomst zal SRM worden gebruikt als brandstof. De verwaarding ervan zal dan weer stijgen;
- het eigen prijsbeleid van bedrijven. Met name op groothandels- en detailhandelsniveau is hiervan sprake. Bij deze bedrijven is vaak sprake van het in verminderde mate doorgeven van prijsveranderingen naar de klanten (consument). Dit hangt sa-

men met de kosten verbonden aan prijsveranderingen. Prijsveranderingen worden door hen in de tijd afgevlakt, maar ook komt voor, dat een tijdelijk lage marge op de ene vleessoort wordt gecompenseerd door een hogere marge op een andere vleessoort;

- een verstoring van de normale handelsrelaties met landen binnen en buiten de EU, hetgeen zeker in een open economie als de Nederlandse, waar traditioneel ongeveer de helft van het geproduceerde rundvlees wordt geëxporteerd en tevens de helft van het rundvleesverbruik wordt geïmporteerd, van invloed is;
- het instellen van opkoopregelingen om overtollig rundvlees uit de markt te nemen. Via de reguliere interventie (voor vlees van mannelijke dieren) is in totaal circa 250.000 ton rundvlees in opslag genomen. Daarnaast is er een speciale opkoopregeling voor runderen ouder dan 30 maanden. In totaal is via deze regeling in de tweede helft van 2001 ruim 165.000 ton rundvlees uit de markt genomen, met name in Ierland, Frankrijk en Duitsland. Nederland heeft tot nu toe nauwelijks gebruik gemaakt van deze regeling (40 ton) omdat het voor slachterijen niet interessant was om mee te doen. Dit laatste had vooral te maken met het feit, dat de lidstaten anders omgaan met de financiering van de BSE-kosten. In Nederland wordt het merendeel van deze kosten afgewenteld op de veehouder. Dit komt ook tot uiting in de rundvleesprijzen (op boerderij niveau) die worden doorgegeven aan de Commissie. In lidstaten waar deze kosten worden vergoed door de overheid komen deze niet tot uitdrukking in de genoteerde marktkosten. Een en ander heeft tot gevolg gehad dat de bijzondere opkoopregeling die gebaseerd is op deze genoteerde prijzen en waarin een maximale marge van 18 euro/100 kg voor de slachterij is opgenomen niet in alle lidstaten even goed heeft gewerkt;
- door de MKZ-crisis in het tweede kwartaal van dit jaar is er met name in de slachterijen sprake van extra leegstand geweest;
- de MKZ-crisis heeft ook geleid tot een verstoring van de normale prijsvorming van met name slachtkoeien, doordat vanaf maart de veemarkten niet meer functioneerden. Dit betekende het wegvallen van een belangrijke referentieprijs voor transacties buiten de markt om. Hetgeen tot nogal wat onzekerheid heeft geleid over wat de juiste marktprijs is. De invoering van de compartimentering voor het bijeenbrengen van nuchtere kalveren op verzamelcentra heeft geen of zeer weinig invloed op de prijzen voor slachtkalveren gehad. De prijs van slachtkalveren in Nederland wordt namelijk vooral bepaald door de voor kalfsvlees op de grote Europese afzetmarkten betaalde prijzen;
- de invoering van de verplichte rundvleesetikettering en inflatoire kostenstijgingen.

2. Prijsontwikkelingen

2.1 Kosten BSE-controle

In de verschillende landen lopen de kosten van de BSE-controle uiteen (zie bijlage 1). Dit houdt onder andere verband met de gebruikte methode. Nederland kent hier samen met Duitsland veruit de hoogste kosten (90 euro) en Ierland ¹ de laagste (35 euro). Verder zijn er tussen de landen verschillen in de mate waarin de overheid bijdraagt in de kosten. In België en sommige Duitse Bundeslanden betaalt de overheid alle kosten. In Ierland komt alleen het transport voor rekening van het bedrijfsleven en in Nederland bedroegen in 2001 de kosten voor het bedrijfsleven €31,50, terwijl in Frankrijk de totale kosten €48,80 via een heffing op de prijs worden doorberekend aan de consumenten. In België loopt de steun van de overheid maar tot 2002, in de andere landen is dit niet bepaald. Op grond van de nu genomen beslissingen zullen in Nederland de kosten voor de slachterijen ook in 2002 ongeveer €31,50 bedragen.

2.2 In- en uitvoer

Bij de invoer in 2001 in Nederland van rundvlees valt op, dat er relatief veel rundvlees uit Duitsland, Argentinië en Brazilië is ingevoerd en minder uit Ierland (zie bijlage 2). Verder is in de eerste helft van 2001 de invoer ruim 50% groter geweest dan in 2000. Over het gehele jaar is dit 18% (zie ook bijlage 3). De gemiddelde prijs van het ingevoerde rundvlees lag daarbij in de eerste helft van het jaar ruim €0,45 onder die van vorig jaar. Hierbij dient te worden opgemerkt, dat de gemiddelde importprijs van het vlees uit Ierland, Argentinië en Brazilië in 2001 niet of nauwelijks daalde.

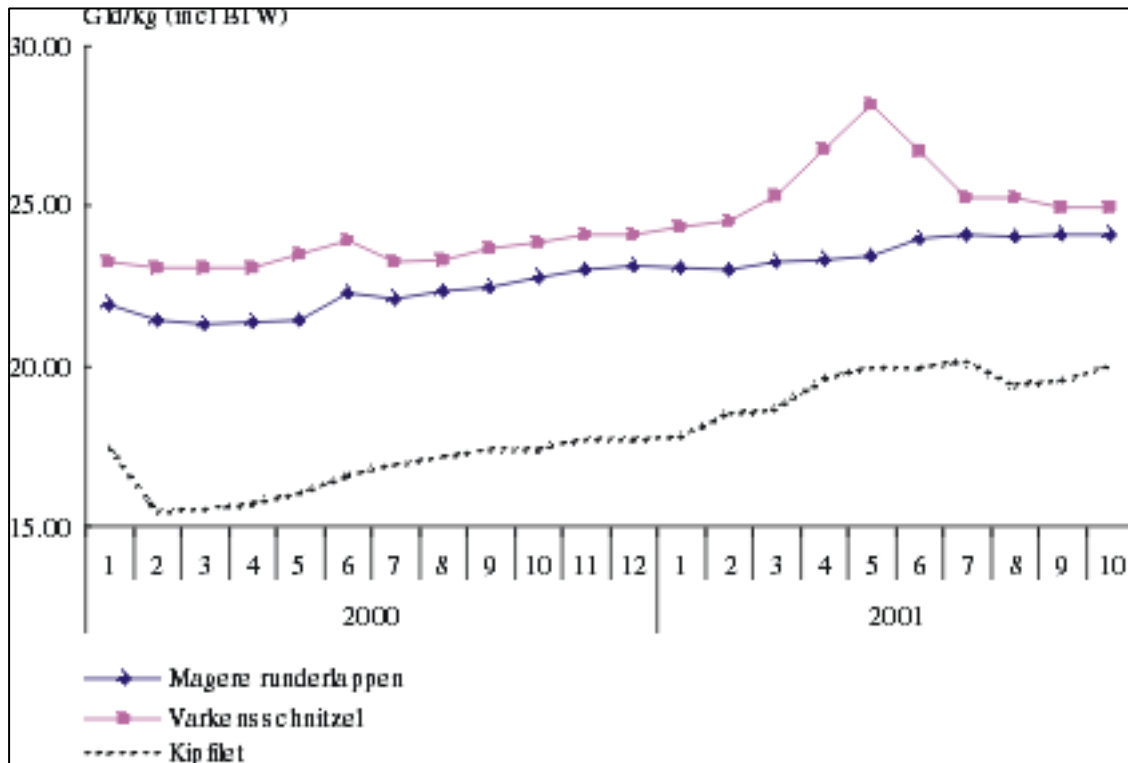
De Nederlandse uitvoer van rundvlees is in 2001 maar 62% van de gemiddelde uitvoer in de jaren 1998, 1999 en 2000, waarbij de gemiddelde prijs overigens vrijwel op hetzelfde niveau lag (zie bijlage 3 en 4). Deze ontwikkeling hangt samen met de daling van het aantal slachtingen in 2001, onder andere vanwege het ruimen van dieren.

2.3 Consumentenprijzen

De consumentenprijs is voor alle soorten rundvleesproducten gestegen (zie bijlage 5). Voor biefstuk en riblappen is de toename zelfs groter dan die van het consumentenprijs indexcijfer (zie bijlage 6). Hier ligt een relatie met het feit, dat in Nederland veel geïmporteerd rundvlees wordt geconsumeerd. Een flink deel daarvan is afkomstig uit landen buiten de EU of uit Ierland, waar de prijs af boerderij naar verhouding weinig zijn gedaald.

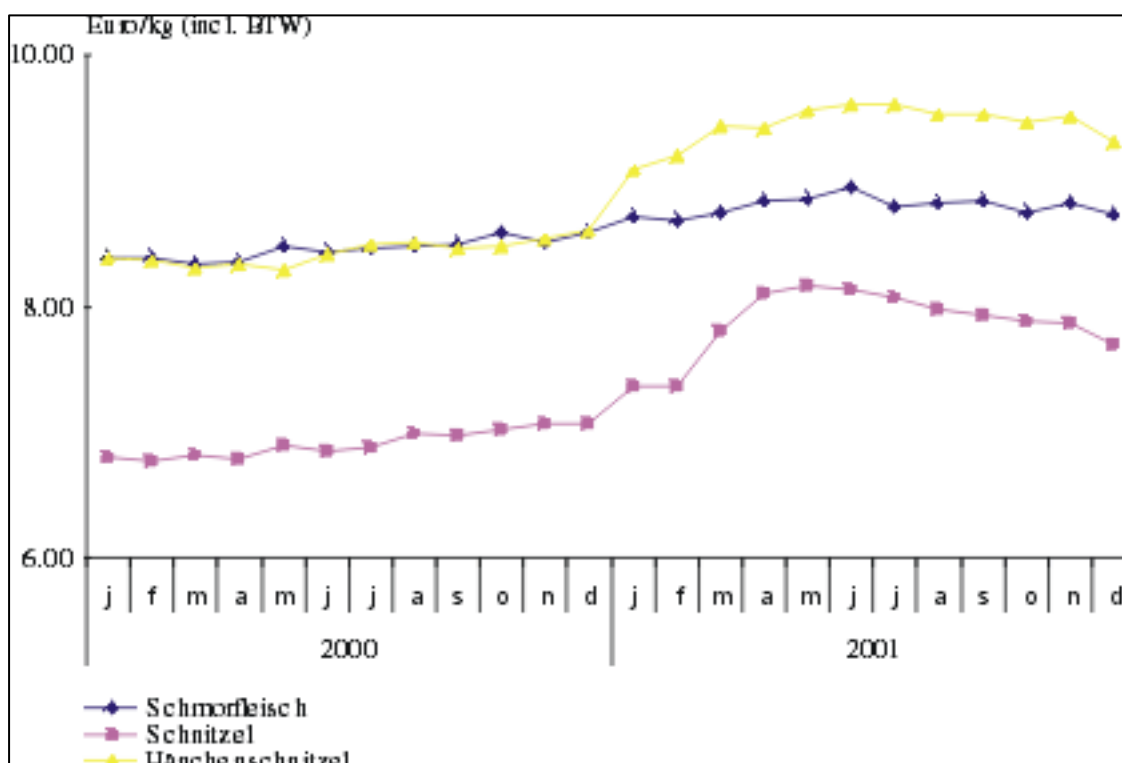
¹ Exclusief de kosten voor monsternamen.

De prijzen van concurrerende vleessoorten als varkensvlees en met name pluimveevlees zijn in 2001 echter nog sterker gestegen dan de prijzen van rundvlees (zie figuur 2.1). Wel neemt het tempo van de prijsstijging af naarmate het jaar vordert. Het grootst waren de prijsstijgingen tijdens de MKZ-crisis (maart, april en mei 2001). Door de grote prijsstijgingen bij andere vleessoorten is rundvlees dit jaar voor de consument relatief goedkoper geworden.

Figuur 2.1 Nederlandse consumentenprijzen van magere runderlappen, varkensschnitzel en kipfilet in 2000 en 2001 in euro per kilogram

In Duitsland is eveneens sprake van een toename van de consumentenprijs van rundvlees in 2001 ten opzichte van 2000. Deze prijsstijging is echter gemiddeld wat kleiner dan in Nederland. Echter ook voor Duitsland geldt, dat de prijzen voor varkens- en pluimveevlees sterker zijn gestegen dan voor rundvlees (zie figuur 2 en bijlage 5).

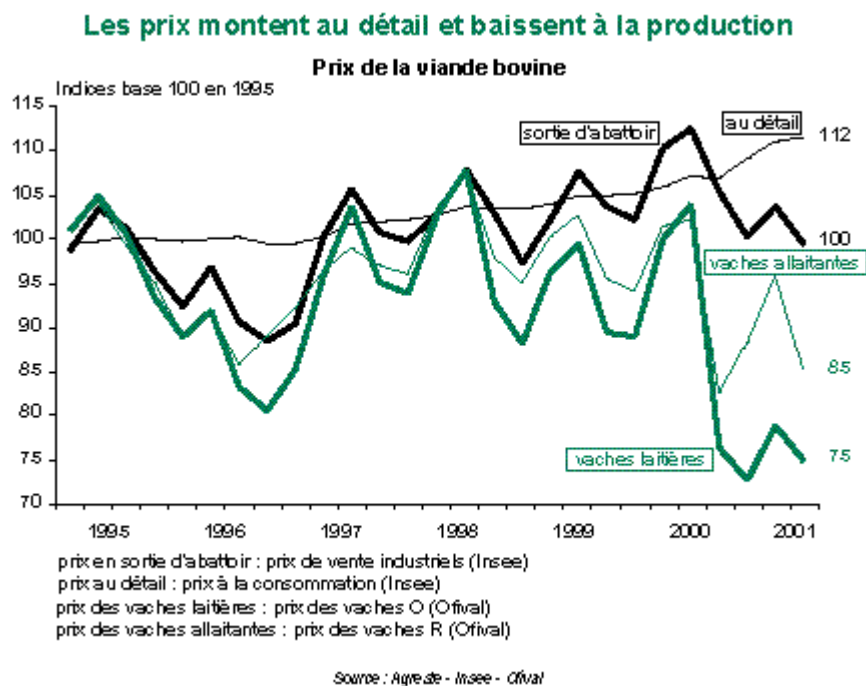
Figuur 2.2 Duitse consumentenprijs van Rinder Schmorfleisch, Schweineschnitzel en Hähnchenschnitzel in 2000 en 2001 in Euro per kilogram

In Frankrijk zijn de rundvlees aankopen in het vierde kwartaal van 2000 met 24% gedaald¹. In de eerste maanden van 2001 was het verschil met dezelfde periode van het voorafgaande jaar nog -16%. Vooral gehakt werd minder gevraagd. Inmiddels is de consumptie weer vrijwel terug op het normale niveau.

De prijzen voor koeien uit EUROP-klasse O lag in het derde kwartaal van 2001 duidelijk beneden het niveau van 2000 (zie figuur 2.3). Ook de groothandelsprijs van rundvlees lag in Frankrijk in 2001 onder die van 2000. In het derde kwartaal zelfs 12%. De consumentenprijs van rundvlees steeg echter wel. Deze stijging (8%) deed zich met name voor in de laatste drie maanden van 2000, toen de crisis zijn hoogtepunt beleefde. De reden hiervoor is de heffing die in Frankrijk boven op de consumentenprijs gelegd is om de kosten van de BSE-bestrijding te dekken.

In de laatste maanden van 2000 steeg de prijs van pluimveevlees met 7% en nam de consumptie toe met 10%. In 2001 is de consumptie weer iets gedaald (-3%), maar de prijzen stegen verder (+9%). Ook bij varkensvlees deed zich een soortgelijke ontwikkeling voor. In de laatste maanden van 2000 een prijs- en consumptiestijging met respectievelijk 10% en 4%. In de eerste acht maanden van 2001 steeg de prijs voor varkensvlees met nog eens 13%.

¹ Zie internet www.agreste.agriculture.gouv.fr/et_primeur/fo/affactu.asp?id=120, nummer 103 van 28 november 2001.

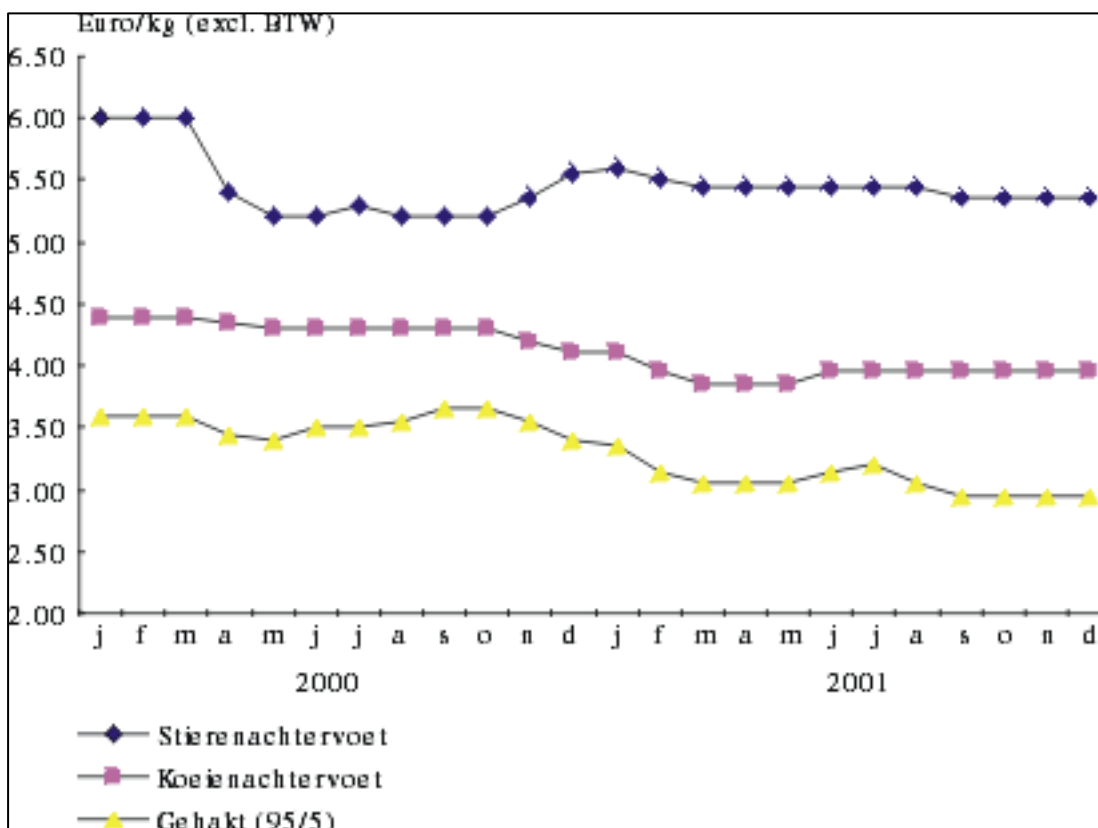

Figuur 2.3 Prijsindex voor slachtkoeien, de groothandelsprijs en detailhandelsprijs van rundvlees in Frankrijk

2.4 Groothandelsprijzen

Op groothandelniveau is er een opmerkelijk verschil in prijsbewegingen tussen stierenvlees en koeienvlees (zie figuur 2.4 en bijlage 7). Zo is de prijs van achtervoeten van stieren na het begin van de BSE-crisis vrijwel gelijk gebleven, terwijl de prijs van achtervoeten en gehakt van koeien is gedaald. Deze verschillen in prijsontwikkeling hangen niet samen met verschillen in doorberekende 'extra kosten', omdat deze zoals uit figuur 2.5 en paragraaf 2.5 blijkt richting de veehouder zijn doorberekend. De marktpositie van de slachterijen maakt deze afwenteling kennelijk mogelijk.

De verschillen in prijsontwikkeling tussen vlees van stieren en koeien wijst er op, dat de effecten van de MKZ-crisis zich vooral richtten op het vlees van slachtkoeien. Dit heeft te maken met het feit dat de meeste stieren die voor de slacht worden aangeboden jonger zijn dan 30 maanden en dus niet getest hoeven te worden. Testkosten spelen dus hier geen rol. Aspecten die tevens van belang zijn voor de ontwikkeling van de prijs van stierenvlees is de daling van het aanbod van stierenvlees in Nederland, alsmede de mogelijkheid stierenvlees aan te bieden voor interventie. Ook het feit, dat stierenvlees vooral bestemd is voor de vers vlees consumptie, terwijl koeienvlees in groter mate verwerkt wordt, kan van invloed zijn.

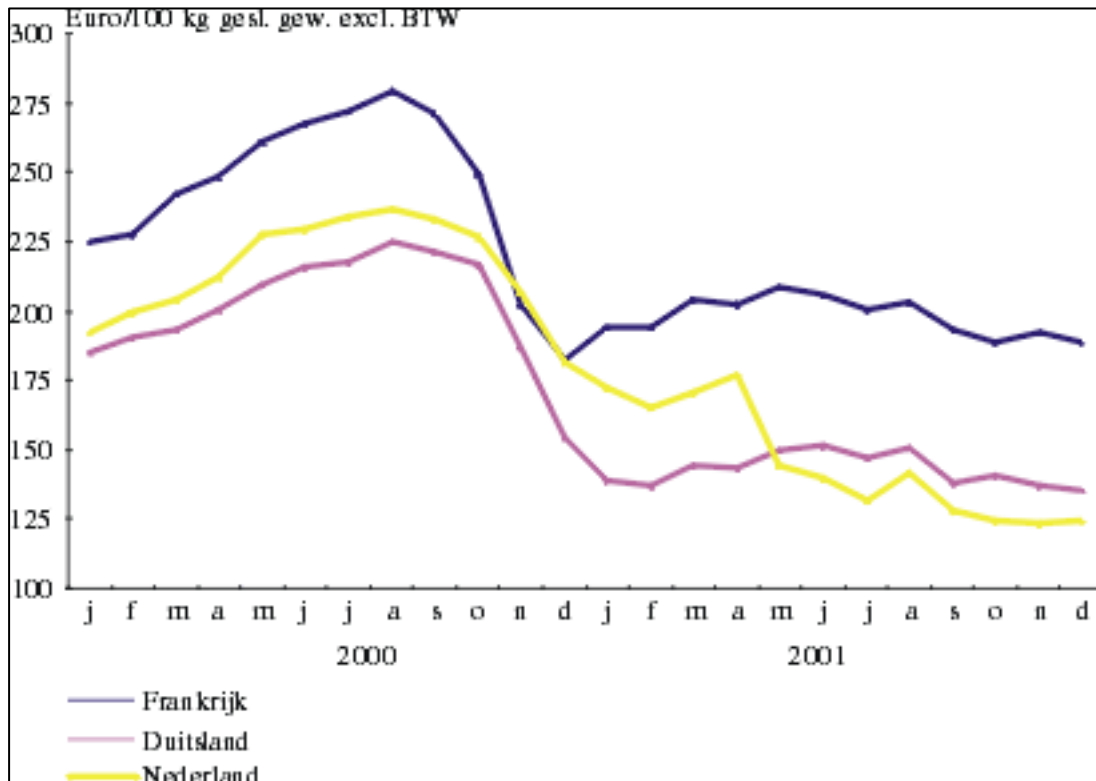
Figuur 2.4 Prijsverschillen in euro per kilogram gewicht, exclusief BTW voor runderachtervoeten en gehakt in Nederland tussen 2000 en 2001

2.5 Prijzen voor slachtrunderen

De prijzen van slachtkoeien ¹ per kilogram geslacht gewicht zijn in Nederland in 2001 gemiddeld ongeveer € 0,75 lager dan in 2000. Dit is een gevolg van hogere slachtkosten, extra kosten voor SRM-verwijdering, lager opbrengsten voor slachtbijproducten en een overaanbod van runderen door het inzakken van de vraag. Daarbij is vooral van belang, dat de vraag in Duitsland en Frankrijk, twee belangrijke exportmarkten voor Nederlands rundvlees, sterk daalde. Bovendien werd Nederland in deze landen geconfronteerd met een toegenomen voorkeur voor vlees uit eigen land. Uit figuur 2.5 blijkt, dat in Nederland de prijs van slachtkoeien O3 in 2001 na het in rekening brengen van de extra kosten voor het testen op BSE, per kilogram geslacht gewicht verder gedaald zijn (met ruim €0,30) en inmiddels onder het niveau van Duitsland liggen (zie ook bijlage 8). De extra kosten voor het testen verklaren echter maar een deel van dit verschil. Voor koeien bedragen ze namelijk circa €0,18. De rest van het verschil is terug te voeren op extra kosten voor de slachterij en de versturende werking van de MKZ-crisis op de prijsvorming.

¹ Om tot een prijs af boerderij te komen dienen de hier vermelde prijzen te worden verminderd met de kosten voor vracht, provisie en heffingen.

Verder valt bij slachtkoeien op dat de prijs op groothandelniveau sinds oktober 2000 met €0,35 is gedaald en op boerderijniveau met circa €1,00. Ook dit laat nog eens zien, dat de kosten van de BSE-maatregelen door de slachterijen vooral worden verhaald op de veehouders. Door het versnipperde aanbod en het ontbreken van alternatieve afzetmogelijkheden hebben deze een relatief zwakke marktpositie.

Figuur 2.5 Prijzenverschillen tussen 2000 en 2001 voor slachtkoeien in Nederland, Frankrijk en Duitsland in euro per kilogram geslacht gewicht, exclusief BTW

Ook in Frankrijk en Duitsland lagen de prijzen in 2001 op een lager niveau dan in 2000 (zie figuur 2.1). In deze landen was met name in de eerste maanden van de crisis sprake van een scherpe prijsdaling. In de loop van 2001 stabiliseerde de prijs zich in die landen rond het niveau van januari. De inmiddels weer toegenomen consumptie van rundvlees in die landen komt niet tot uiting in een stijging van de prijzen af-boerderij. Het tweede dat opvalt is, dat de prijsdaling in Duitsland en Frankrijk eerst groter was dan in Nederland. Sinds de doorrekening in Nederland van de extra kosten voor het verwijderen van SRM en LRM en de gedeeltelijke doorberekening van de kosten voor het testen op BSE, medio april 2001, is het omgedraaide het geval.

3. Conclusies

1. Op consumentenniveau zijn in Nederland de prijzen van vlees gestegen. Wel zijn de prijsstijgingen voor rundvlees achtergebleven bij die voor andere vleessoorten. Eenzelfde beeld doet zich voor in Duitsland en Frankrijk. De reden daarvoor is vooral de stijging van de kosten in de slachtfase. Deze kostenstijging is het gevolg van extra uitgaven voor het testen van dieren op BSE. Verder zijn er extra kosten voor arbeid en opslag vanwege het verwijderen van SRM-materiaal en vanwege het moeten wachten op de uitslag van de testen alvorens het vlees afgevoerd mag worden. Tenslotte zijn er minder opbrengsten uit de verkoop van slachtbijproducten doordat deze voor een deel nu tot het SRM-materiaal behoren en door een geringere vraag naar deze producten.
2. De hogere kosten hebben de slachterijen dankzij hun marktpositie vooral richting veehouders kunnen afwentelen. Een belangrijke reden daarvoor is, dat het Nederlands aanbod op de markt voor vers vlees concurreert met vlees uit andere landen. Niet in al die landen komt BSE voor en bovendien verschilt per land de omvang van de kosten die doorberekend worden naar de slachterijen. Ook het relatief geringe aantal aangeboden runderen per producent is een reden voor hun geringe marktmacht.
3. In Frankrijk en Duitsland is net als in Nederland sprake van een overheidsbeleid gericht op het geheel of gedeeltelijk doorberekenen van de kosten in de keten. In Duitsland wentelen de slachterijen deze kosten af naar de agrarische producenten. In Frankrijk wordt hiervoor een heffing op de consumentenprijs gelegd. Wel lopen de kosten tussen de verschillende landen nogal uiteen.
4. De overeenkomst in prijsontwikkelingen tussen de verschillende landen maakt duidelijk, dat sprake is een Europese markt voor (rund)vlees, waarop veranderingen in vraag en aanbod eenzelfde effect hebben in alle landen. De geconstateerde verschillen tussen de EU-lidstaten zijn het gevolg van de wijze waarop wordt omgegaan met de extra kosten: in Frankrijk betaalt de consument de extra kosten en in Duitsland de producent.
5. De verschillende manieren waarop de extra kosten in de lidstaten worden gefinancierd zorgen ervoor dat de genoteerde marktprijzen geen uniform beeld geven van de marktsituatie. Ook leidt dit ertoe dat Europese marktmaatregelen niet in alle lidstaten even goed functioneren.

Bijlage 1 Een overzicht van de kosten voor BSE-tests in een aantal EU-landen

	Euro's	Aandeel toegepaste methode in procenten	Financiering
<i>België</i>			
Biorad	21,78	100	
Monster	14,77		
Transport	4,96		
Analyse	36,25		
Totaal	55,98		Belgische overheid voor 100% Overheidssteun vervalt per 2002
<i>Duitsland</i>			
Biorad	18,41- 28,34		
Prionics	15,85- 32,01		
Testkosten	38,35		
Analyse	56,24		
Totale kosten	38,35- 92,03		Slachterijen, afhankelijk van het Bundesland tot 100%
<i>Frankrijk</i>			
Biorad	17,50- 20,60	19	
Prionics	16,80- 19,10	81	
Monster	4,60		
Transport	3,10		
Laboratorium	41,10		
Totaal	48,80		Slachterijen Verrekening in de keten
<i>Ierland</i>			
Enfer	22,86	100	
Analyse	10,67		
Overige kosten	1,50		
Totaal	35,03		Transport door slachterij Restant door overheid
<i>Nederland</i>			
Prionics	28,00	100	
Monster en transport	34,00		
Analyse	28,00		
Totaal	90,00		Slachterijen betalen €31,76 Overheid betaalt €43,11 Overheidssteun blijft in 2002 op ongeveer gelijk niveau

Bijlage 2 De Nederlandse invoer van rundvlees in de jaren 1998, 1999, 2000 en de eerste twee kwartalen van 2001

		Periode	Gewicht a)	Waarde b)	Prijs in euro per kg	
Duitsland	1998	4	61.068	101.750	1,67	
	1999	4	62.176	105.476	1,70	
	2000	4	47.557	96.308	2,03	
	2000	1	9.834	17.373	1,77	
	2001	1	27.557	41.488	1,51	
	2000	2	20.490	40.198	1,96	
	2001	2	58.423	90.018	1,54	
	2000	3	33.474	68.304	2,04	
	Ierland	1998	4	16.272	43.420	2,67
		1999	4	23.346	58.769	2,52
2000		4	15.108	40.947	2,71	
2000		1	6.518	12.431	1,91	
2001		1	2.062	6.574	3,19	
2000		2	8.760	20.042	2,29	
2001		2	6.392	19.064	2,98	
2000		3	11.511	29.752	2,58	
Brazilië		1998	4	14.136	49.423	3,50
		1999	4	18.533	62.873	3,39
	2000	4	21.787	80.305	3,69	
	2000	1	4.641	15.326	3,30	
	2001	1	6.952	22.180	3,19	
	2000	2	8.467	30.899	3,65	
	2001	2	11.952	40.626	3,40	
	2000	3	16.401	58.741	3,58	
	Argentinië	1998	4	3.585	17.067	4,76
		1999	4	4.165	20.176	4,84
2000		4	3.383	17.671	5,22	
2000		1	802	3.439	4,29	
2001		1	1.713	7.001	4,09	

(vervolg)

		Periode	Gewicht a)	Waarde b)	Prijs in euro per kg
	2000	2	1.485	7.206	4,85
	2001	2	1.750	7.076	4,04
	2000	3	2.478	12.538	5,06
Totaal	1998	4	141.807	348.329	2,46
	1999	4	162.005	417.363	2,58
	2000	4	139.125	408.079	2,93
	2000	1	32.998	77.672	2,35
	2001	1	50.338	106.259	2,11
	2000	2	62.416	173.190	2,77
	2001	2	101.896	230.132	2,26
	2000	3	100.620	295.719	2,94

a) Gewicht: x 1.000 kg, inclusief been; b) Waarde: x 1.000 euro.

Periode 1: 1e kwartaal

Periode 2: 1e halfjaar

Periode 3: 1e 9 maanden

Periode 4: Jaarcijfers

Bijlage 3 De Nederlandse uitvoer van rundvlees in de jaren 1998, 1999 en 2000 en de eerste twee kwartalen van 2001

		Periode	Gewicht a)	Waarde b)	Prijs in euro per kg
Duitsland	1998	4	65.312	233.122	3,57
	1999	4	70.096	241.103	3,44
	2000	4	65.491	213.397	3,26
	2000	1	15.279	46.960	3,07
	2001	1	9.479	22.475	2,37
	2000	2	32.580	103.820	3,19
	2001	2	19.462	52.500	2,70
	2000	3	52.490	170.784	3,25
	Frankrijk	1998	4	72.320	252.997
1999		4	79.145	268.804	3,40
2000		4	86.163	275.099	3,19
2000		1	21.201	59.902	2,83
2001		1	18.788	51.426	2,74
2000		2	44.540	134.891	3,03
2001		2	32.201	94.083	2,92
2000		3	67.955	215.322	3,17
Totaal		1998	4	353.473	1.212.513
	1999	4	389.000	1.291.935	3,32
	2000	4	351.018	1.184.424	3,37
	2000	1	88.109	262.231	2,98
	2001	1	66.430	194.920	2,93
	2000	2	183.829	588.370	3,20
	2001	2	120.186	386.584	3,22
	2000	3	278.410	932.185	3,35

a) Gewicht: x 1.000 kg, inclusief been; b) Waarde: x 1.000 euro.

Periode 1: 1e kwartaal

Periode 2: 1e halfjaar

Periode 3: 1e 9 maanden

Periode 4: Jaarcijfers

Bijlage 4 De voorzieningsbalansen van rund- en kalfsvlees voor Nederland, Duitsland en Frankrijk in 1998, 1999 en 2000

Rund- en kalfsvlees x 1.000 ton geslacht gewicht	1998	1999	2000
Nederland			
Productie	497	472	438
Invoer:			
als levende dieren	54	53	50
als vlees, vleeswaren, conserven	177	201	196
Uitvoer:			
als levende dieren	16	18	17
als vlees, vleeswaren, conserven	404	401	379
Voorraadmutaties	-1	-1	0
Verbruik	309	309	288
Zelfvoorzieningsgraad	168	160	168
Duitsland			
Productie	1.459	1.447	1.363
Invoer:			
als levende dieren	24	23	21
als vlees, vleeswaren, conserven	285	286	264
Uitvoer:			
als levende dieren	116	96	81
als vlees, vleeswaren, conserven	434	543	431
Voorraadmutaties	-24	-131	-23
Verbruik	1.241	1.248	1.160
Zelfvoorzieningsgraad	118	116	118
Frankrijk			
Productie	1.881	1.845	.
Invoer:			
als levende dieren	25	24	.
als vlees, vleeswaren, conserven	308	339	.
Uitvoer:			
als levende dieren	273	261	.
als vlees, vleeswaren, conserven	357	378	.
Voorraadmutaties	-32	-62	.
Verbruik	1.615	1.630	.
Zelfvoorzieningsgraad	116	113	.

Bron: Eurostat.

Bijlage 5 Consumentenprijzen van verschillende vleessoorten in Nederland en Duitsland in 2000 en 2001

RUNDEVLEES	JAAR	Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Gem
Consumentenprijzen in euro per kg incl. BTW														
<i>Nederland</i>														
Biefstuk	2000	14,55	14,55	14,65	14,65	14,75	14,85	14,75	14,65	14,75	14,95	14,95	15,00	14,75
	2001	15,50	15,50	15,70	15,90	16,10	16,45	16,45	16,45	16,45	16,50	16,45	16,45	16,15
Verschil		0,95	0,95	1,05	1,25	1,35	1,60	1,70	1,80	1,70	1,55	1,50	1,45	1,40
Runderlappen, mager	2000	9,95	9,75	9,65	9,70	9,75	10,10	10,05	10,15	10,20	10,35	10,45	10,50	10,05
	2001	10,50	10,45	10,55	10,60	10,65	10,90	10,95	10,90	10,95	10,95	10,95	10,95	10,80
Verschil		0,55	0,70	0,90	0,90	0,90	0,80	0,90	0,75	0,75	0,60	0,50	0,45	0,75
Riblappen	2000	7,95	7,60	7,45	7,70	7,85	7,95	8,15	8,10	8,35	8,35	8,45	8,60	8,05
	2001	9,05	9,15	9,15	9,25	9,45	9,55	9,30	9,30	9,30	9,30	9,30	9,30	9,30
Verschil		1,10	1,55	1,70	1,55	1,60	1,60	1,15	1,20	0,95	0,95	0,85	0,70	1,25
Rundergehakt	2000	5,80	5,35	5,15	5,25	5,40	5,55	5,45	5,60	5,40	5,45	5,80	5,95	5,50
	2001	5,95	6,10	6,05	6,15	6,25	6,20	6,15	6,10	6,10	6,10	6,10	6,25	6,15
Verschil		0,15	0,75	0,90	0,90	0,85	0,65	0,70	0,50	0,70	0,65	0,30	0,30	0,65
Consumentenprijs- indexcijfer	2000	103	103	103	103	104	104	104	104	104	106	106	107	
	2001	108	108	109	109	110	110	110	110	109	109	110		

(vervolg)

RUNDEVLEES	JAAR	Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Gem
<i>Duitsland</i>														
Kochfleisch, Querrippe	2000	4,60	4,65	4,65	4,65	4,70	4,75	4,70	4,70	4,70	4,70	4,65	4,80	4,70
	2001	4,85	4,90	5,00	5,05	5,10	5,10	5,05	5,05	5,05	5,00	4,95	5,00	5,00
Verschil		0,25	0,25	0,35	0,40	0,40	0,35	0,35	0,35	0,35	0,30	0,30	0,20	0,30
Schmorfleisch, ohne Knochen	2000	8,40	8,40	8,35	8,35	8,50	8,45	8,45	8,45	8,50	8,60	8,50	8,60	8,45
	2001	8,70	8,70	8,75	8,85	8,85	8,95	8,80	8,85	8,85	8,75	8,80	8,75	8,80
Verschil		0,30	0,30	0,40	0,50	0,35	0,50	0,35	0,40	0,35	0,15	0,30	0,15	0,35
Hackfleisch	2000	5,85	5,80	5,80	5,85	5,85	5,85	5,90	5,85	5,90	5,95	5,90	6,00	5,90
	2001	6,05	6,05	6,10	6,30	6,30	6,30	6,30	6,20	6,25	6,20	6,20	6,20	6,20
Verschil		0,20	0,25	0,30	0,45	0,45	0,45	0,40	0,35	0,35	0,25	0,30	0,20	0,30

NB: Prijzen van grootwinkelbedrijven en exclusief reclame-aanbiedingen.

Bronnen: Slagerswereld, CBS, ZMP.

Bijlage 6 Consumentenprijsindex in Nederland voor rundvlees, varkensvlees en pluimveevlees

Maand	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Nederland</i>													
Consumentenprijsindexcijfer													
Rundvlees													
2000	103	103	103	103	103	104	104	104	104	104	106	106	107
2001	108	108	109	109	109	110	110	110	110	109	109	110	
Vershil in %	4,9	4,9	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8	4,8	2,8	3,8	
Varkensvlees													
2000	109	110	109	108	109	110	111	111	113	114	115	117	
2001	117	118	125	135	133	131	130	128	127	127	125		
Vershil in %	7,3	7,3	14,7	25,0	22,0	19,1	17,1	15,3	12,4	11,4	8,7		
Pluimveevlees													
2000	104	101	100	100	102	102	101	101	102	104	105	105	
2001	106	107	110	114	114	114	114	114	114	114	113		
Vershil in %	1,9	5,9	10,0	14,0	11,8	11,8	12,9	12,9	11,8	9,6	7,6		

Bron: CBS.

Bijlage 7 De Nederlandse groothandelsprijzen voor vlees van stieren en van koeien in 2000 en 2001

Week tot		Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
Groothandelsprijzen in euro per kg, excl. BTW													
<i>Stieren</i>													
Voorvoet vanaf	2000	3,20	3,20	3,20	2,95	2,85	2,85	2,85	2,85	2,95	3,00	3,05	3,05
	2001	3,15	3,20	3,20	3,20	3,20	3,15	3,05	3,05	2,95	2,95	2,95	2,95
Verschil		-0,05	0,00	0,00	0,25	0,35	0,30	0,20	0,20	0,00	-0,05	-0,10	-0,10
Achtervoet vanaf	2000	6,00	6,00	6,00	5,40	5,20	5,20	5,30	5,20	5,20	5,20	5,35	5,55
	2001	5,60	5,50	5,45	5,45	5,45	5,45	5,45	5,45	5,35	5,35	5,35	5,35
Verschil		-0,40	-0,50	-0,55	0,05	0,25	0,25	0,15	0,25	0,15	0,15	0,00	-0,20
Gehakt (80/20%)	2000	2,25	2,25	2,25	2,35	2,40	2,45	2,40	2,45	2,55	2,60	2,55	2,45
	2001	2,40	2,25	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,15	2,05	2,05	2,05	2,05
Verschil		0,15	0,00	-0,05	-0,15	-0,20	-0,25	-0,20	-0,30	-0,50	-0,55	-0,50	-0,40
Gehakt (95/5%)	2000	3,50	3,40	3,40	3,40	3,40	3,50	3,50	3,50	3,60	3,65	3,55	3,40
	2001	3,35	3,15	3,05	3,05	3,05	3,15	3,20	3,05	2,95	2,95	2,95	2,95
Verschil		-0,15	-0,25	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	-0,30	-0,45	-0,65	-0,70	-0,60	-0,45
<i>Koeien</i>													
Voorvoet vanaf	2000	2,60	2,60	2,60	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,55	2,55	2,45	2,35
	2001	2,35	2,20	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15
Verschil		-0,25	-0,40	-0,45	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	-0,40	-0,40	-0,30	-0,20
Achtervoet vanaf	2000	4,40	4,40	4,40	4,35	4,30	4,30	4,30	4,30	4,30	4,30	4,20	4,10
	2001	4,10	3,95	3,85	3,85	3,85	3,95	3,95	3,95	3,95	3,95	3,95	3,95
Verschil		-0,30	-0,45	-0,55	-0,50	-0,45	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	-0,25	-0,15

(vervolg)

Week tot		Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
Gehakt (80/20%)	2000	2,25	2,25	2,25	2,35	2,40	2,45	2,40	2,45	2,60	2,60	2,55	2,45
	2001	2,40	2,25	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,15	2,05	2,05	2,05	2,05
Verschil		0,15	0,00	-0,05	-0,15	-0,20	-0,25	-0,20	-0,30	-0,55	-0,55	-0,50	-0,40
Gehakt (95/5%)	2000	3,60	3,60	3,60	3,45	3,40	3,50	3,50	3,55	3,65	3,65	3,55	3,40
	2001	3,35	3,15	3,05	3,05	3,05	3,15	3,20	3,05	2,95	2,95	2,95	2,95
Verschil		-0,25	-0,45	-0,55	-0,40	-0,35	-0,35	-0,30	-0,50	-0,70	-0,70	-0,60	-0,45

Bron: VAS.

Bijlage 8 De prijzen van rundvee in een aantal EU-landen in 2000 en 2001

Koe O3 (Euro per 100 kilo geslacht gewicht)	2000			2001		
	Frankrijk	Duitsland	Nederland	Frankrijk	Duitsland	Nederland
Januari	224,685	185,224	192,534	194,303	139,154	172,598
Februari	227,265	190,299	199,788	193,757	136,716	165,516
Maart	242,527	193,384	204,523	203,957	144,085	171,017
April	248,863	200,171	211,870	202,691	143,571	176,521
Mei	261,126	209,811	227,285	209,002	149,660	144,741
Juni	267,070	215,458	229,810	206,020	151,172	139,492
Juli	271,915	217,711	234,209	200,431	146,988	131,260
Augustus	279,257	224,985	236,961	203,249	150,435	142,019
September	271,075	220,946	233,152	192,863	137,691	127,633
Oktober	249,628	216,392	226,436	188,811	140,935	124,380
November	202,194	187,048	206,425	191,989	137,043	123,655
December	182,545	154,262	181,541	188,943	135,538	124,321